

Svako uistinu etičko nastojanje, iz samih naravnih motiva, ima jedan plemenit cilj. Približavanje k Najsavršenijemu u zadnjim svojim konzekvencijama. Pa koliko se god ovo činilo i dobrim i plemenitim i kolikogod ga mi razumijevali ondje, gdje se uslijed teških proloma um polako probija kroz svu tminu, što ga okružuje — da dosegne cilj dostojan njegove plemenite ljudske duše — ne možemo da ovaj i ovakav put preporučimo kao jedini ispravni. I ako je teoretski moguće čistom umu da shvati, što je etički dobro na tom putu naravnog umovanja i samostalnog umstvenog istraživanja, ono nije ljudima u većini dano, da tim putem idu k svome cilju.

Zašto? Jer ljudi na tom putu ne bi uspješno došli do cilja, osim možda malog jednog dijela i to uz veliki duševni napor. A svi ljudi bez razlike moraju da postignu svoj cilj života. Inače im život nema smisla. Nije dakle moguće, da je spoznaja cilja i puta kojim se k njemu uspješno prilazi, toliko otežčana, da tek mali jedan dio i to s velikim naporom — može da stigne k njemu.

Svima mora da bude laka i pristupačna spoznaja dobra i zla. Svima valja da svijetli neko svijetlo, koje će da obasja i uputi, da pokaže i upozori što valja i kako valja čovjek da čini, da se od svog cilja ne odaleči.

Ne može dakle da on velikom i dubokom filozofijom do tog dolazi kao Imanuel Kant. Ne može da odijeli dobro od vjerskih motiva, nego shvaća, da mu valja dobrim biti, jer je tako Bog usadio u srce čovjeku.

Nema dakle u životu etike bez religije. Tko hoće preporod čovječanstva mora poći samo ovim putem. Onim obratnim može možda poroditi po gdjejkega umnog čovjeka ali ne će poroditi čovječanstva.

A takav preporod baš hoće da proizvede kulturno-etički pokret. Zato su njegovi izgledi na solidan uspjeh — minimalni.

Savremeno propovijedanje.

Dr. Pavao Lončar.

Duhovni je govornik u prvomu redu zvan da bude savremen u svojim govorima, i to s dva razloga. Prvi je razlog njegova misija, koja imade trajati u svim vremenima i za sve slojeve ljudske do konca svijeta. Drugi je razlog, jer on imade da naviješta nepromjenljive i svrhunaravne istine, koje ne gode uhu modernoga čovjeka, željnoga uživanja i brzih promjena. Ove istine nije dosta samo čuti, nego treba i trajno udesiti prema njima svoje življenje, pa zato i mnogi odvrću svoje uho, da ih ne čuju.

I. U čem bi dakle bilo to savremeno propovijedanje? Neki su mislili, e bi dobro bilo, da malo popustimo od strogih tražbina katoličke religije, da pravimo kompromise, da prislušujemo instinktima naročito širokih masa, i inteligencije, pa da barem spasimo, što se spasiti dade, dok ne svanu bolja vremena.

Došli su tako do nove religije, kojoj je predmet obožavanje nerazborite mase i njezinih naravnih poriva. Zamieniše duhovne težnje s materijalnim, nebeske sa zemaljskim, fraze s istinom. To je doduše savremeno, ali samo ljudsko, a nije ni razumno ni Božje.

Tim je putem pošla naročito moderna liberalna protestantska teologija. Pa već liberalni protestantski teolozi, a da i ne govorimo o ortodoksnima, priznaju, da moderna liberalna teologija nije donijela protestantizmu nikakove koristi, nego samo veliku štetu. Wernle piše: »...cijelo je nastojanje Ritschlovo, Herrmannovo, Harnackovo i njegovih učenika prošlo uz masu naših inteligenata bez ikakvoga traga i oni sada mogu da postanu topli samo, ako im se ponovno pred dušu stavi stara upitna dilema: Bog ili čovjek. Mi još nijesmo našli riječi, koja bi mogla uspostaviti vezu između Isusa i našega vremena, naš je jezik pretrom, previše teoloski, previše usiljen«. (Die Christliche Welt, 1911. No 40.)

Jednako od prilike govori i dr. Rittelmayer: »Kršćanstvo se u ovoj formi, koju mi danas zastupamo, pokazalo nesposobnim, da učini jači upliv bilo na radništvo bilo na izobražene ili da polučni onaj upliv, koj je imalo kršćanstvo starije forme. U čem leži krivnja? U našoj religioznoj nemoći«. (Köln. Volkszeitung vom 28. Mai 1912., Nr. 471.)

Tim su smjerom pošli i starokatolici, pa moraju da konstatiraju negativne rezultate, kad ispoređuju crkveni duh svoje starokatoličke inteligencije s inteligencijom katoličkom. F. Hacker u njihovom listu »Altkatholisches Volksblatt«, pita retorskim pitanjem, koje ne traži odgovora jer je u pitanju već sadržan: »Zahitjevi, koje naša crkva stavlja na svoje članove s obzirom na sudjelovanje u crkvenom i vjerskom životu, jesu zaista bitno neznatni; no možemo li mi kazati, da je to umanjivanje zahtjeva donijelo to jače sudjelovanje na postojećem boguslužnom životu?« Nr. 40. od 5. Oktobra 1917.).

Zato dobro opaža Dr Joh. Chrys. Schulte: »Kad bi mi htjeli da mirimo kršćanstvo s modernom kulturom na račun kršćanstva, onda bi katolička Crkva u tom procesu miješanja upravo toliko štete pretrpjela i jedan takav pad doživjela, kakvoga je liberalni pravac pribavio protestantskomu crkvenom životu«. (Die Kirche und die Gebildeten, Freiburg i B. 1919. p. 165.).

Ipak su takovi valovi modernoga duha počeli zapljuskivati i katoličku pastoralnu teologiju. Nade se i danas možda propovjednika, koji misle isto, što je u svojoj knjizi napisao sveučilišni pro-

fesor dr. E l h r h a r d: »Koliko bi se mnogo modernih ljudi odvratio od lažnih ideja i vratilo natrag k djelotvornoj vjeri svojih otaca, kad bi katolički dušobrižnik s njima općio u formi njihovoga odgoja. Kad bi u svojim propovijedima znao govoriti jezikom njihovoga srca. Kad se ne bi smučivali na kojekakvim crkvenim i dušobrižničkim propisima, koji imaju u katolicizmu samo jedno unutarnje sasvijem podređeno značenje, a crkveni ih organi postavljaju kao glavnu stvar crkvenoga života i smatraju bitnim sastavnim dijelom samoga katolicizma«. (Mayenberg, Homiletische und Kathetische Studien, Luzern 1905. p. 791.). Ovo je izljev liberalnoga katoličkoga naziranja.

Lijepo odgovara na to Meyenberg u jednom velikom korolariju na 9 stranica (l. c. p. 791—800.). Istina je, imade u crkvi takovih propisa koje valja lučiti od dogmi. U obdržavanju takovih propisa se očituje *sensus catholicus et spiritus fidei* jer su izvedeni kao logičke posljedice iz vjerskih stavaka i kao konsekvence iz velikih crkvenopravnih nazora. Zato ih propovjednik imade navješćivati kao ozbiljne crkvene propise, koji vežu. Dosta je upozoriti na ideje, koje Crkvu u tome vode i zadaću koju ona imade da tim postigne. Ona je jedna slobodna, suverena, od Boga utemeljena organizacija koju je Bog ovlastio, da prilagodi svoje zakone potrebama vremena i prilikama svojih vjernika kao brižna njihova mati na pr. postove. Katolik dobra duha će je u tom poslušati a protivnik s poštivanjem o njoj govoriti, ako im propovjednik protumači duh, koji ju u tom vodi i pokaže, kako nema u tome ništa nesavremena. Na pr. zašto Crkva brani u stanovitim slučajevima crkveni pokop? Katolička je Crkva od Krista utemeljena vijesnica i upraviteljica Kraljevstva Kristovoga. Stoga, ako neki katolik počini jedno djelo ili imade naviku, koja ga izravno i načelno dovodi u konflikt s Crkvom, a ne će da to opozove i poravna sve do svoje smrti, Crkva mu u nekim slučajevima brani svoj pogreb. Taj je propis neugodan i dušobrižniku i vjernicima. Crkva hoće da pokaže na taj način modernomu svijetu, da je ona jedna ozbiljna uredba koja veoma ozbiljno shvaća načela i dužnosti jednoga katolika. Javno hoće da pred svijetom zasvjedoči, da se neke stvari nikako ne mogu da slože s katoličkim životom i s duhom kršćanstva. Time pribavlja svojoj nauci jedan sigurni i neoborivi ugled, kojega traži općenito dobro, makar pojedinci stradaju.

Ili uzmimo propise koji se odnose na m j e š o v i t e ž e n i d b e. Crkva uistinu ne osuđuje savjest inovjeraca, koji ustrajno traže istinu. I mnogi od takovih pripadaju ad animam ecclesiae catholicae i postizavaju milost Kristovu izvanrednim putevima. Ali Crkva sigurno znade, da je samo ona čuvarica i nositeljica objave Kristove. Ona znade da je neiscrpivo bogatstvo evandeosko samo

kod nje polirano. Čuvanje je i dijeljenje ogora blaga upravo njezina prva briga. Upravo toga radi mora Crkva svom energijom nastojati da ovaj vjerski poklad ne bude uništen baš ondje, gdje je u prvom redu nuždan, a to je u katoličkoj porodici. Toga radi prijete crkvenim kaznama i traži vjenčanje i uzgoj sve djece u katoličkoj crkvi. To znači: ne šali se s Božjom religijom i religioznim dužnostima; nije Bogu svejedno kojoj religiji pripadaš, ili da u moru raznih religija izabereš koju ili nikoju, da Kristove riječi tumačiš, kako se tebi sviđi.

Imade i takovih propisa, koji ne stoje tako u uskoj vezi s vjerkom, niti se vrijeda koja dogma, ako ih čovjek prekrši. Duša će na pr. naći put do Boga, bilo tijelo spaljeno, ili u dubinu morskog bačeno ili istrunulo u zemlji. Ipak Crkva uskraćuje sakramente i javno svečano bogoslužje za onoga, koji je svojevolumno odredio, da mu se tijelo spali. Crkva to strogo brani zato, jer je to jedan pokret, kojega pokreće mržnja i neprijateljstvo proti kršćanstvu, kršćanskom običaju pokapanja, proti sv. Pismu, kršćanskoj starini, kršćanskim simbolima, dugoj posvećenoj tradiciji i vjeri u prekogrobni život.

Crkva trpi, ako je nužno i spaljivanje za vrijeme kuge ili prigodom smrti velikih masa u ratu, u Indiji, gdje su prastari običaji i t. d. Propovjedniku da bude tobože savremen, nije nikada dopušteno, da jednom umišljenom i šaljivom gestom prijeđe preko toga. On imade da načini paralelu između zahtjeva današnjih ozbiljnih profanih organizacija i njihovih zahtjeva, te zahtjeva crkve; treba da naglasi da je zakonodavstvo crkveno barem toliko razborito i zakoni obvezatni, koliko i strogi propisi tih društava.

Savremeni učitelji kršćanskih istina i propisa će, bude li nužno, iznositi pred kompetentni forum svoje poteškoće u najboljoj nakani i odanoj pokornosti, a čuvati se kritike i rušenja ugleda one institucije, koja ga šalje, da vrši službu Božju. Već su blagopokojni pape Pijo IX. i Leon XIII. prikupili mnogo takovih stvari, kojima će se baviti budući koncil, a ne pojedini savremeni propovjednici. N. pr. prakticiranje i absolucija od izopćenja, pa onda uređivanje indeksa i t. d.

Ako je tako s disciplinom i propisima izvedenima i tijesno vezanim s vjerskim istinama, nema onda uopće mjesta kompromisu u vjerskim istinama dogmatskim i moralnim. Savremeni će propovjednik ponosno i neustrašivo iznositi i puku i izobraženima katolički svjetovni nazor. Pokazivat će, kako su sve tečevine i napredak modernoga vremena samo novi prilozi za tumačenje i učvršćivanje starih, vječnih i nepromjenljivih istina, koje su Isus Krist i apostoli učili svojim riječima i primjerom.

Boravak i djelovanje Isusovo na zemlji nije samo meteor, koji se je pojavio u davnim vremenima, pa se sada mogu o njemu da

pripovijedaju romantičke legende. On je sunce i cijeli jedan sunčani sistem istine i milosti. Njegovo životno djelo, Crkva Kristova stoji u 20. vijeku, i može da se i pred kritikom modernoga svijeta iskaže kao jedina nositeljica i čuvarica Božjega nauka. Svaka njezina riječ, svaka vjerska istina, svaki zakon ovoga sunčanoga sistema Kristova, pa i sama Crkva kao takova, kadra je da izdrži kritiku modernoga svijeta. Da je tomu tako vidi se iz toga, što današnji svijet nije ni bezbožniji, ni nemoralniji niti u materijalizam, zabave i sjetilne naslade većma utonuo, nego li je to bio svijet apostolskog vremena. I baš u većim mjestima, koja su bila najpokvarenija, uvriježilo se kršćanstvo najprije. Apostoli pak, piše sv. Pavao, nijesu propovijedali mudrost ljudsku, nego Krista i to razapetoga, koji je bio ruglo poganima i sablazan Židovima; i rasvjetljenje Duha Svetoga, te sila riječi Božje osvojila je srca slušatelja. (I. Kor. 2.)

Isus Krist dakle, njegova božansko-čovječanska pojava, njegov život i djelovanje, njegovo cijelo biće, potpuni i sveti čar njegova veličanstva i ljubavi, s krvlju i tijelom, treba da se živo predoči modernomu čovjeku. No to nije nigdje tako naslikano i kazano, kao što u sv. Pismu Staroga i Novoga Zavjeta. Zato Konsistorijalna kongregacija u normama o propovijedanju riječi Božje izdanima na ponuku Enciklike Benedikta XV. god. 1917. osobito naglasuje riječi Jeronimove, koje je upravio Nepocijanu: *Divinas Scripturas saepius lege; imo nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur ... Sermo presbyteri Scripturarum lectione conditus sit.* (n. 22.). I opet: *argumenta concionum sunt essentialiter sacra ...* (n. 20.). A papa Benedikt XV. u toj Enciklici, upravljenoj spomenutoj kongregaciji, kaže otprilike: Propovijedanje riječi Božje osvojilo je svijet. I danas treba, da ga osvaja. a što se to ne zbiva, krivnja je na propovjednicima, jer riječ Božja nije prestala da bude. »sermo vivus et efficax et penetrabilior omni gladio accipiti«, i vremena apostolska nijesu bila bolja od naših. (Schüch-Polzgjanić-Stržičić, 1917. p. VII.—VIII.)

2. — Ako su dakle krivi propovjednici, pitajmo se u čemu stoji ta krivnja. Kako su propovijedali riječ Božju apostoli? Čitamo o sv. Pavlu, da je došao u Atenu, veliki poganski grad, kako vele Djela, predan idolopoklonstvu. Promotrio najprije tadašnje prilike u gradu, stavši nasred areopaga reče: »Ljudi Atenjani! Po svemu vidim, da ste vrlo pobožni; per prolazeći i motreći vaše svetinje nadoh i žrtvenik, na kojem bješe napisano: Bogu nepoznatomu. Što vi dakle ne znajući poštujete, to Vam ja propovijedam«. (Dj. 17., 15 i dalje.)

Isto tako čitamo o došašću Duha Svetoga ovu zgodu: »I napuniše se svi Duh Svetoga, i stadoše govoriti različitim jezicima, kao što im Duh Sveti davaše da govore... A divljahu se svi i ne

mogahu se načuditi jedan drugomu: Šta će ovo biti? A drugi podsmijevajući se govorahu: Nakitili su se slatkoga vina.« Petar promovirajući momentanu situaciju »podiže glas svoj i reče im: »Ljudi Židovi i vi svi- koji stanujete u Jerusalemu! Ovo neka vam bude na znanje i poslušajte riječi moje: Ovi nijesu pijani, kao što vi mislite, jer je tek treća ura dana; — nego je ovo ono, što je kazao prorok Joel: — I bit će u posljednje dane, govori Gospod: Izlit ću od Duha svojega na svako tijelo, i proricat će sinovi vaši i kćeri vaše, i mladići vaši vidjet će videnja, i starci vaši snit će snove. I na sluge svoje i sluškinje svoje u one dane izlit ću od Duha svojega, i proricat će. — I dat ću (govori naime Gospod) čudesa gore na nebu i znakove dolje na zemlji: krv i ogañ i pušenje dima.« (Dj. 2. 1—20.)

Dakle prilike i znakove vremena treba da iskoristimo za svoj život i za život onih, koje imademo da vodimo. Toliko puta govori i sam Gospodin Isus Krist. Da spomenemo samo jedno osobito mjesto. Gospodin upozoruje učenike, da budu uvijek spremni, »jer u koji čas ne mislite, doći će Sin čovječji. A Petar mu reče: Gospode, govoriš li nama ovu priču ili svima? A Gospod mu reče: Tko je dakle taj vjerni (koji vrši točno volju svoga gospodara) i mudri pristav (koji povjerenim mu dobrom upravlja prema nakalama Gospodara i vremena i prilikama), kojega postavi gospodar nad čeljadi svojom, da im na vrijeme daje žito (t. j. primjerenu hranu), što im pripada? — Blago onomu sluzi, kojega gospodar došavši nade, da tako radi.«

A i narodu govoraše: »Kad vidite oblak, gdje se diže od zapada odmah kažete: Bit će dažd; i biva tako. — I kad jug gdje duva, kažete: Bit će vrućina, i biva. Licemjeri! lice neba i zemlje umijete poznavati, a ovoga vremena ne poznajete? (Luka 12. 35—57.)

Najveći crkveni govornik u staro kršćansko doba jest sv. Ivan Zlatousti († 407.). Blagopokojni papa Leon XIII. postavio ga je god. 1884. uzorom svima govornicima, a Pijo X. 1908. njihovim patronom. Ako istražimo, što ga je izdiglo do najvećega govornika, onda doznajemo, da to nije učinio samo njegov naravni govornički dar, niti retorska pravila, koja je naučio od učitelja govorničtva poganina Libanija, niti samo revnost. Druge su to dvije stvari. On je naime temeljito poznavao sv. Pismo. Njegove su riječi bile riječi sv. Pisma, njegove misli i duh, bile su misli i duh sv. Pisma. Drugo, on je duboko zavirio u ljudska srca i prilike tadašnjega vremena, pa se tim obilatno služio u svojim govorima. Zato su ga rado slušali i potpuno shvaćali. O tom nam svemu svjedoče naročito njegovi govori o kipovima. (Vidi: Rac-Lasman, Izbor iz stare književnosti kršćanske, Zagreb 1917. p. 173.—193.)

To su putevi koje osobito ističu kasniji homilete. Biskup Kępler u svom djelu: Homiletische Gedanken und Ratschläge (p. 24.

f.) veli: »Naše vrhovno načelo jest: Mi imademo dužnost po službi i savjesti, također u 20. vijeku bilo to zgodno ili nezgodno, propovijedati cijelu, neokrnjenu i nepomućenu istinu naše svete vjere. Ona jedina može da donese današnjemu rodu: svijetlo i spas, izbavljenje i zdravlje. To pak ne isključuje, nego traži, da uzmemo svaki prikladni i dopušteni obzir na posebne prilike i potrebe, rasploženje i nagnuća današnjega čovječanstva i pojedinih zajednica. To treba da imamo na pameti i da se tomu prilagodimo: u crtanju i razlaganju vjerske istine, u rasporedu i dokazivanju, u primjenjivanju na život, u govorničkom stilu i jezičnom pravilnom obliku.« Dakle sve dijelove svoga govora treba savremeni govornik, da obuče, kako veli homileta Meyenberg (o. p., l. c.) »u odijelo modernoga mišljenja, osjećanja i govorenja, kojim se snažno i trajno djeluje, ali se cijeli Božji svjetovni nazor mora da iznese neokrnjen i neoslabljen pred moderni svijet.« Dakle s duhom vremena naprijed, ali bez kompromisa na uštrb kršćanstva.

Govornik, koji pazi na ova upozorenja, postizava ono što je u punoj mjeri imao sv. Ivan Zlatousti, pa Segneri, koga je slušalo često po 70.000 ljudi. Takav govornik govori ono, što vjernici trebaju i razumiju. Govornik postaje praktičan i popularan. Te su dva vrhovna zakona govornička, kojima je podložno svako drugo pravilo retorsko i o kojima ovisi uspjeh svakoga govora. O tome opširno govori P. Jungmann D. I. u svojim znamenitim akademskim predavanjima, koja je izdao P. M. Gatterer D. I. (Freiburg I. B. 1908, p. 68.—125. pod naslovom: *Theorie der geistlichen Beredsamkeit*).

3. — Prema tomu i savremeni propovjednik, treba da promatra i uzme u obzir današnje pokrete, struje, prilike, potrebe i nužde, duh i znakove vremena, ako hoće da bude praktičan i popularan i da na vrijeme djeluje u svojoj okolini. Samo će onda moći da individualizira evanđelje Kristovo. Sve se ovo dozna iz onoga, što se prikazuje u kinima i kazalištima, što se izlaže u izložima, piše u znanstvenim, beletrističkim časopisima i knjigama, čuje iz sastanaka potajnih i javnih u mjestu, razgovara na trgovima i dućanima, govori u sudnicama i parlamentu, dozna iz saobraćaja sa župljanima vjernima i nevjernima, iz društava u koje mora kadkada da pođe s kog mu drago razloga i t. d. Napokon o svemu tomu pišu i novine, pa je potrebno, da ih savremeni propovjednik prati i ne treba da bude svagdje osobno prisutan. Najtajnije misli, nazore i osjećaje čuje u ispovijedaonici i kraj bolesničkog kreveta. Sve to treba da registrira i priveže uz vjerske istine sistematski izložene u Rimskom Katekizmu i to izložene jezikom sv. Pisma, pa je zato jedan od najboljih izvora za crkvenoga govornika.

Po svim spomenutim znakovima duha ovoga vremena se vidi, da su se i u našem narodu, a napose u gradovima, osobito u Za-

grebu ugnijezdile sve mane ostalih evropskih velegradova. Vjerski pokreti: Anabaptiste, Adventizam, spiritizam, budizam, ateizam, uopće egzistencija Božja, Božanstvo Kristovo, Krist Buda i Schopenhauer, pa onda prijelazi na: pravoslavlje, protestantizam, starokatolicizam, teosofizam, antroposofizam, napadanje papinog primata i nepogrješivosti. Obiteljske mane: brakolomstvo, nevjera u braku, slobodna ljubav, mješovite ženidbe bez reverza i pred inovjernim svećenikom, zanemarivanje vjerskog uzgoja djece. Socijalne mane i njihovi uzroci: neutaživa mržnja, duhovna neurastenija i nervoznost, prekomjerna čutljivost i na smrt povrijeđena umišljena veličina, ubojstvo, samoubojstvo, rušenje svakoga auktoriteta, blud; uništavanje javne čudorednosti u kinu, kazalištu, izlozima, noćnim zabavištima, puteno uživanje, raj na zemlji, obožavanje osoba. Krivi nazori: vlasništvo je krada, moralne krivnje nema, grijeh je bolest, ne treba svećenika kao posrednika između Boga i čovjeka, niti posebnih bogomolja i bogoslužnih čina, nema duše ni prekogrobnoga života, imade li životinja razum, postoji li samo materija, otkale čovjek, otkale uopće život na zemlji, poziv i emancipacija žene, odijelo žene i moral, golotinja u slikarstvu i kiparstvu, komu pripada uzgoj djece, dužnost katolika da sudjeluje u političkom životu i kako, pretjerani uzgoj tijela u športovima, moderni plesovi, ljubakanje djevojčica i djece, opasni i bez nadzora saobraćaj i druženje mladića i djevojaka. Veličanje ubojica kao modernih junaka i samoubojica u kinu, nadgrobnim govorima, novinama. Prigode: Crkvene svetkovine, izvanredni događaji u gradu, velike nenadane nesreće, smrt velikih ljudi domaćih i stranih, dolazak u grad stranih ljudi ili organizacija, koje mađu kakovu kulturnu ili socijalnu misiju kod nas, koja je svima poznata ili reprezentiraju u svojoj domovini kakav posebni znanstveni, kulturni ili socijalni smjer ili akciju, i t. d. O tom svemu govore dnevne novine.

Istina je, da novine ne spadaju na propovijedaonicu,¹ niti se smije izričito spomenut ime koje novine. Treba da budimo na pobožno življenje ljude sigurnim temeljnim istinama pozitivnim vjerskim i moralnim istinama, jer nema drugoga sredstva spasenja. Tko misli savremenim događajima i novinskim propovijedima voditi duše, taj je u jednoj kobnoj zabludi, pa makar bile takove propovijedi veoma brojno posjećivane i nailazile na povlađivanja.

Ipak taj isti auktor kaže, da novine i časopisi mogu savremenom propovjedniku biti dvostruko korisni. Prvo, iz njih će doznati duševna nastojanja i ono što pokreće i giblje sadašnje vrijeme, pa će prema tomu urediti i svoje naviještanje spasenja. Pravi dušobrižnik i propovjednik ne smije nikada pustiti s vida savremene

¹ Dr. Ries u Krieg ovoj Homilectici, Freiburg im B., 1915., str. 145.

pojave, jer inače postaje slijep i nijemi stražar. Po sadašnjim pojavama će često moći, poput biskupa Kettelera, da vidi unaprijed pogibije, pa će nastojati, da ih na vrijeme spriječi ili barem umanj.

Druga je stvar, savremeni homileta može kadšto da nađe u novinskim časopisima jedan izvor materijala, koji može staviti u službu Evandjelja n. pr. statističke podatke o zločinstvima i njihovim uzrocima, isto tako o rastavama braka, o samoubojstvima; podatke o napretku misija, herojskim činima požrtvovnosti, vrlo poučne crtice i t. d. Mnogo toga će naći, čime će osvijetliti, obrazložiti, oživiti i konkretizirati ono, što je svrhunaravno i materijalnom čovjeku teško shvatljivo i ne zanimljivo. Savremeni čovjek ne voli dugog i teškog materijala, ali ipak je znatiželjan, što je nova u svijetu, što na polju materijalne kulture, razna iznahašća i otkrića, kakve su kulturne prilike u pojedinim državama, karakteristiku današnjih velikih ljudi na raznim poljima ljudskoga života i umijeća.

Obilje materijala u tom pogledu pružaju savremenom homileti slijedeći časopisi:

1. Stadt Gottes, illustrierte Zeitschrift für das katholische Volk.

2. Missionsbote, Zeitschrift zur Verbreitung des Glaubens.

3. Der Jesuknabe, Monatschrift für Kinderherz, (Missionshaus St. Rupert bei Bischofshofen (Salzburg).

4. Litterarischer Handweiser, kritische Monatschrift, Herder, Wien.

5. Unsere Welt, illustrierte Zeitschrift für Naturwissenschaft und Weltanschauung, Detmolt, Hannover.

6. Katholische Kirchenzeitung, Salzburg.

6. Zamorček, Ljubljana, Družba sv. Petra Klaverja.

7. Odmev iz Afrike, Ljubljana, Družba sv. Petra Klaverja.

8. Katoliški Misijon, izdaje misijonišće pri Domžala.

9. Katolički List, Katolički tjednik, Život, Vrhbosna, Nova revija, Luč, Mladost.

10. Glasnici: Srca Isusova, sv. Josipa, sv. Franje, sv. Antuna, Katoličke misije, Gospa sinjska.

U ovim će listovima naći govornik dosta materijala iz koga će moći da skroji privlačivo odijelo, u kom će rado primiti Evandjelje Hristovo moderan čovjek.

A da ne zastrani u tom poslu i ne zade putem kojega se homiletika Krieg-Ries boji, navodim ovdje dva tipična primjera zato:

1. Matthias Wolfgruber, Docete omnes gentes! Christenlehrpredigten für das katholische Volk I—V, Salzburg Pustet. 1924—25.

Samo i njega treba ovdje, ondje popuniti iz niže pomenutih listova.

2. I. E. Pichler, Der Weg zum Leben, katholisches Religionsbuch mit Beispielen u. Bildern, Mödling b. Wien 1923.

U tim će knjigama naći primjere, a dalje treba da svaki sam stvara i preobrazuje svoje propovijedi u modernom ruhu.

Osobiti izvori savremenih temata jesu:

1. Gesammelte apologetische Volksbibliothek. M. Gladbach.

2. Wissen und Glauben, Magazin für volkstümliche Apologetik, Mergentheim a. d. Fbr.

3. Katholikenkorrespondenz, Ein Zeitwächter für Gebildete Katholiken, Prag.

4. Dr. I. Klug, Dogmengeschichte. Paderborn, F. Schöningh. 1920.

5. Dr. I. Klug, Gottes Welt, Gottes Wort u. Gottes Sohn, Gottes Reich. Paderborn, F. Schöningh 1916.

6. Dr. Einig, Apologetische Kanzel-Vorträge. I/II, Trier Paulinus Druckerei 1909.

7. J. M. Seigerschmidt, Pamet in Vera I—III. Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1901.—1907,

4. — Još nešto. Današnje vrijeme ne poznaju ljudi Kristove osobe, Crkve i njezine nauke, niti mare za svoje spasenje. Napadaju rado natrušeni novinskim ispadima ono, što ne razumiju. Čovjek se snebiva nad neznanjem naše inteligencije u vjerskim stvarima. Danas je vrijeme didaskaličnih govora pučkoga apologetskoga smjera, a nema mjesta paregenetskim, moralnim natezanjima, koje moderni svijet ne voli. No i pouku treba da protkemo čuvstvom i osjećajem za ono, što je nebesko i svrhunaravno, a za što nema danas mnogo osjećaja. Što su krila ptici, a jedra jedrenjači, to je čuvstvo u propovijedi modernom čovjeku. Divne primjere nam u tom pogledu daje Dr. I. Klug u svom djelu: Sonntagsbuch. (Paderborn, Schöningh 1921.)

Ovo je put, kojim možemo brzo da se približimo dvjema vrhovnim zakonima duhovnoga govorništva: budi praktičan, budi popularan. Ovih maksima nema, a niti treba da ima profano govorništvo jer obrađuje uvijek i isključivo samo predmete, koje mu nameće dnevni život i potrebe pojedinca, države, društva ili općenito dobro. To nama pokazuju već govori Demostenovi, Ciceronovi, O' Connelovi i svih profanih govornika sviju vremena, kao što i govori koji se danas drže bilo na skupštinama i parlamentima bilo u sudnicama.

Sasvijem je to drukčije u duhovnim govorima, kojima je zadaća da obrađuju istine stare, vječne i nepromjenljive, svakomu i u svako vrijeme za spasenje potrebne, koje nije dosta samo znati, nego i prema njima život i rad i svakolika svoja nastojanja i misli

urediti. A svemu ovomu se toliko često protive današnje kulturne, socijalne, ekonomske i političke prilike u pojedinim većim i manjim zajednicama i državnim uredbama.

Istina je doduše, što veli dr. Ries-Krieg (o. c. p. 144.), da na propovijedaonicu ne spada filozofija ni politika, t. j. raspravljanje o građanskim i državnim prilikama i političkim dnevnim pitanjima, ali ipak dopušta, da je to slobodno u nekim slučajevima. Slobodno je onda, kad se vjera i moral uvlači u ta pitanja tako, da vjerska i moralna načela izvrću i izrabljuju u javnosti pojedinci na svoju ruku ili ih ruše. Evandelje naime imade zadaću, da se usprotivi krivim modernim nazorima. Ono imade zadaću da stvara dobro javno mišljenje i naviješćuje poviješću zajamčenu istinu, »pravda diže narod, a grijeh ga kvari« i »justitia est in omni tempore fundamentum regnorum«. Istinito i jasno propovijedanje Evandelja jest najbolja kršćanska politika.

Zato i nastavlja isti auktor (o. c. p. 145.): »Propovjednik treba da drži ruku na bilu vremena. To znači: On treba da proučava svoje vrijeme, njegova gibanja i strujanja, njegove prilike, potrebe i nužde, duh i znakove vremena, da može savremeno propovijedati, u pravi čas djelovati u svom krugu i individualizirati evandelje. To je izvan svake sumnje.

Kad je propovjednik sve ovo izvršio, onda može da bude miran i pred Bogom i svojom savješću. Vidi li pak, da njegovo nastojanje ne donosi željenoga ploda, tada neka se sjeti uvijek savremene opomene sv. Pavla Timoteju: »Zaklinjemo te pred Bogom i Isusom Kristom, koji ima da sudi žive i mrtve u vrijeme dolaska svojega i kraljevstva svojega: Propovijedaj riječ, nastoj oko toga bilo ti zgodno ili nezgodno: Karaj, prijeti, zaklinji svom strpljivošću i poukom. Doći će vrijeme, kad zdrave nauke ne će slušati (podnositi), nego će se po svojim željama skupiti, učitelje, koji im gode ušima, i ne će htjeti slušati istine, nego će se obraćati k bajkama. Ti pak bdij, i kušaj na svaki način, vrši posao evandeliste, zadaću svoju ispunjaj. Budi trijezan.« (II Tim. 4, 1.—6.)

Za savremenu duhovnu pastvu.

Dr Dragutin Kniewald.

1. **Dušobrižnikov socijalni rad.** Papa Benedikto XV. piše biskupu u Bergamu, da »svećenici studijem, brigom i radom svim silama imadu pomagati one, koji na opću korist rade za socijalno gibanje, pa da tako svećenici među svoje dužnosti ubroje posvetiti se znanosti i socijalnom gibanju«. Nastaje pitanje, kakav imade da